

Onderzoek en toetsing Flora en faunawet

AXL Twente, Vliegveld Twente

Eelerwoude
kleurt het landelijk gebied

Onderzoek en toetsing Flora en faunawet

AXL Twente, Vliegveld Twente

Eindrapportage

Opdrachtgever

Area Development Twente
Zuidkamp 31
7524 PJ Enschede

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P7313
Datum: 7-10-2015
Projectleider: G. Lubbers
Opgesteld: G. Lubbers
Gecontroleerd: V. de Lenne

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrucken

INHOUD

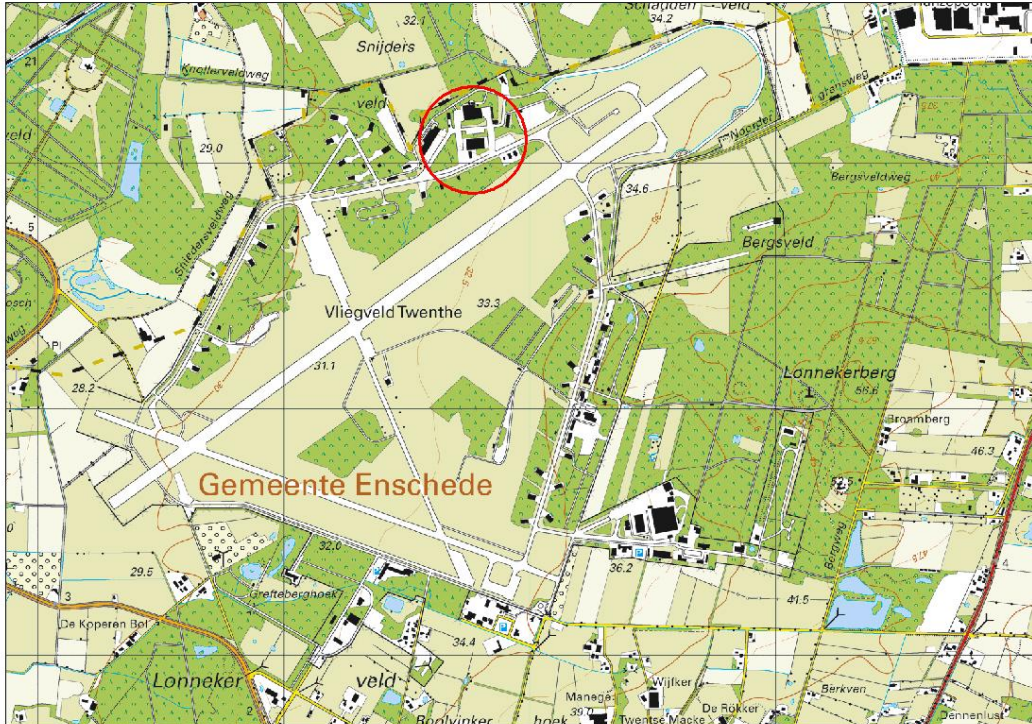
1	INLEIDING	4
2	HUIDIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN ONTWIKKELING	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Voorgenomen ontwikkelingen.....	7
3	NATUURWETGEVING	10
3.1	Inleiding.....	10
3.2	Flora en faunawet beschermt dieren en planten	10
4	METHODE	13
4.1	Bureauonderzoek.....	13
4.2	Veldonderzoek	13
5	BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN	16
5.1	Inleiding.....	16
5.2	Vleermuizen	16
5.3	Broedvogels	18
5.4	Overige beschermde soorten	20
6	CONCLUSIES EN ADVIES	24
6.1	Strikt(er) beschermde soorten en ontheffingsplicht	24
6.2	Mitigerende maatregelen noodzakelijk	24
6.3	Conclusie	24
6.4	Geldigheid onderzoek	25
	LITERATUURLIJST	26

1

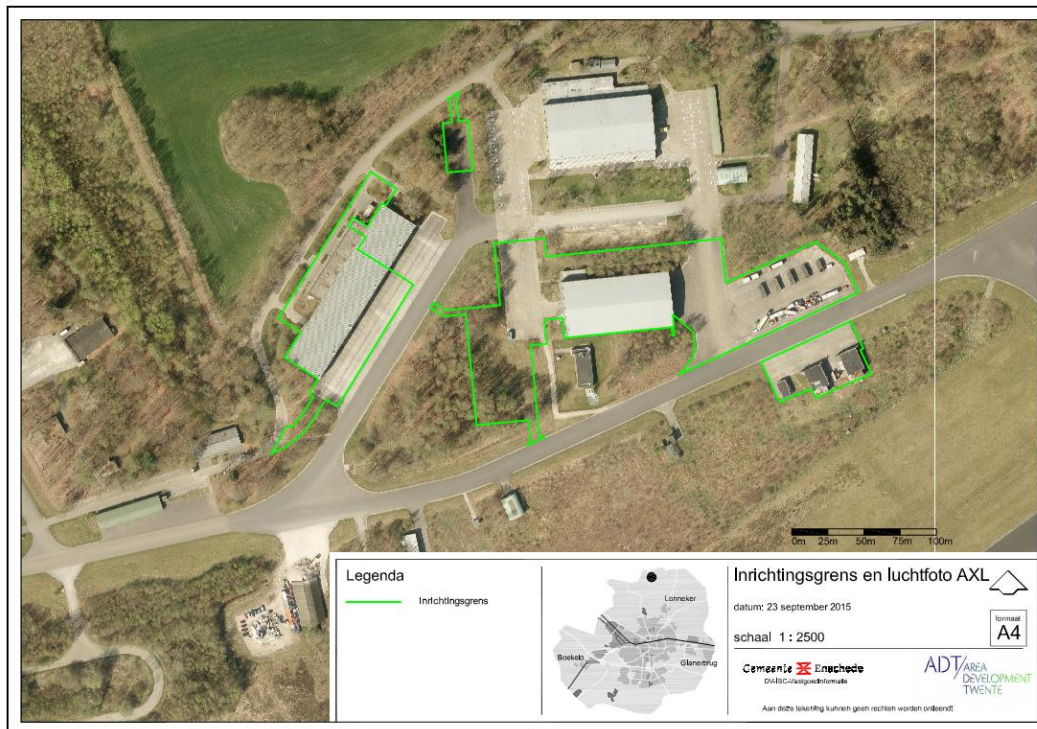
INLEIDING

AreoNextLife (AXL) is een nieuw bedrijf dat activiteiten wil starten op Vliegveld Twente (Twente Airport). Het bedrijf richt zich op het ontmantelen van passagiersvliegtuigen en het hergebruik van materialen en onderdelen. Ten behoeve van deze ontwikkeling is een toetsing noodzakelijk in het kader van de Flora en faunawet. In deze rapportage worden de aanwezige natuurwaarden beschreven en de effecten beoordeeld van de voorgenomen ontwikkeling op beschermde flora en fauna.

Het uitgebreide flora- en faunaonderzoek uit 2010, waarbij de natuurwaarden op het gehele vliegveld in kaart zijn gebracht, vormt de basis van dit onderzoek (*Eelerwoude, juni 2011*). Op basis van dit onderzoek is door het Ministerie van Economische Zaken een Generieke ontheffing Flora en faunawet verleend. Voor een aantal soortgroepen zijn deze onderzoeksgegevens geactualiseerd middels een veldonderzoek dat in het voorjaar/zomer van 2015 is uitgevoerd en waarvan de resultaten in deze rapportage worden weergegeven.

Figuur 1. Ligging en begrenzing van het plangebied (rode cirkel boven en groene lijn in luchtfoto onder). Bron: Topografische Dienst / ADT).

2

HUIDIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt aan de noordzijde van Vliegveld Twente (figuur 1). Het betreft de hangars 8 en 9 en omliggende bouselementen, bijgebouwen en infrastructuur. De hangars bestaan grotendeels uit plaatwerk. De onderzijde van beide loodsen bestaat uit gemetselde muren met een spouwruimte. De bijgebouwen bestaan deels uit beton, deels uit metalen plaatwerk en hebben op dit moment een functie als opslag voor materialen of als oefenlocatie voor brandweeroefeningen van Troned. Het terrein is vrij spaarzaam verlicht middels een aantal straat-en gebouwlantaarns met vooral amberkleurige verlichting. De bouselementen bestaan uit gemengd bos en zijn over het algemeen nog vrij jong (inschatting van 20-40 jaar oud). In een groot deel van de bouselementen is in de winter van 2013/14 de struiklaag verwijderd ten behoeve van munitieonderzoek. Hierdoor ontbreekt de struiklaag op een aantal plaatsen of komt een ruige vegetatie voor met ruigtekruiden en jonge bosopslag. Het terrein is ontsloten via diverse wegen en betonverharding vanaf de noordwestkant van het vliegveld. Langs de buitengrens van het vliegveld is een 3 meter hoog hekwerk aanwezig. In de omgeving van het plangebied liggen enkele watervoerende sloten.

Figuur 2. Hangar 8 (links) en deel van bouselement tussen hangar 9 en hangar 8 (rechts).

2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

De nu volgende tekst is afkomstig uit het hoofdocument bij de aanvraag omgevingsvergunning en is opgesteld door Royal Haskoning DH (versie 17 augustus 2015).

AeroNextLife (AXL) richt zich op het ontmantelen van vliegtuigen. Er wordt vooral gemikt op het vliegtuigtype Boeing 737 (diverse subvarianten). Dat zijn toestellen die weliswaar nog volledig vliegwaardig zijn, maar waarvan de energie-efficiëntie en/of het comfort voor reizigers niet meer aan de hedendaagse standaard voldoet. In de beslissing van een vliegtuigeigenaar tot een volledige (en kostbare) upgrade (waarbij een toestel compleet gereviseerd wordt) zijn de kosten uiteindelijk doorslaggevend. Hergebruik van onderdelen van een door AXL te demonteren vliegtuig om andere toestellen binnen de vloot te blijven onderhouden (tegen lagere kosten) is dan een economisch verantwoorde stap.

AXL sluit overeenkomsten met vliegtuigeigenaren om voor hen herbruikbare onderdelen van vliegtuigen op te slaan, in voorraad te houden en te leveren op het moment dat er vraag naar is. Het is daarmee een service verlenend bedrijf, namelijk het beschikbaar stellen van herbruikbare onderdelen, ondersteund door het daadwerkelijk ontleden van vliegtuigen met daarvoor geschikt materieel en apparatuur.

AXL gaat werken vanaf – een deel van – vliegveld Twente. De voormalige militaire vliegbasis biedt voorzieningen die passen bij de activiteiten van AXL. Naast een geschikte landingsbaan, biedt het vliegveld hangars c.q. opslagruimten die AXL nodig heeft voor haar activiteiten.

Het bedrijfsproces start ná de landing. Het bestaat – na het brandstofvrij maken van een te ontmantelen vliegtuig – uit een groot aantal demontage handelingen waarbij herbruikbare onderdelen worden opgeslagen onder al dan niet geconditioneerde omstandigheden en niet herbruikbare delen (zoals aluminium delen en plastics) worden afgevoerd om gerecycled te kunnen worden.

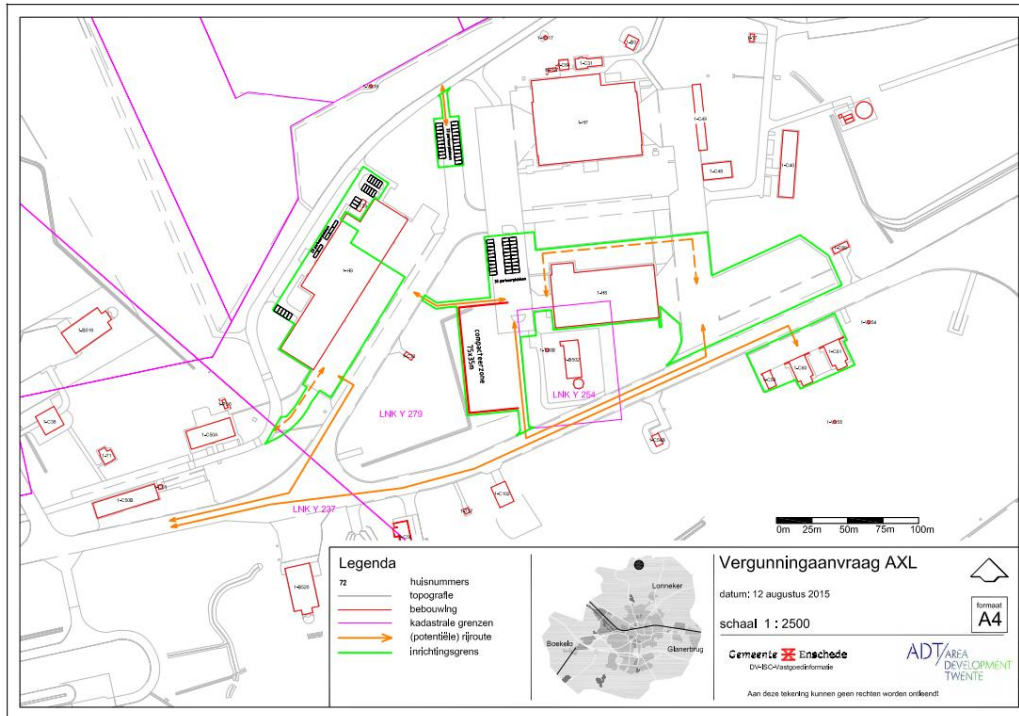
Door de werkwijze van AXL wordt voorkomen dat vliegtoestellen in hun geheel worden afgedankt en/of voor onbepaalde tijd ergens worden 'geparkeerd'. Door AXL komen reserve-onderdelen beschikbaar voor bestaande toestellen die daardoor langer actief kunnen blijven zonder kostbare ingrepen. Het is een nuttige bestemming en efficiënte logistiek voor onderdelen en materialen die anders in een afvalstroom belanden.

Omdat AXL contracten afsluit met eigenaren die een vloot aan vliegtuigen hebben, blijven de herbruikbare onderdelen eigendom van de vliegtuigeigenaar. Indien voor een ander toestel binnen de vloot onderdelen nodig zijn, kunnen die eenvoudig door AXL uit het 'dedicated' magazijn worden geleverd.

De bedrijfsactiviteit van AXL is duurzaam omdat het mogelijk maakt dat onderdelen en materialen van te demonteren vliegtuigen opnieuw ingezet worden. Onderscheidend is daarbij dat de onderdelen eigendom blijven van de vliegtuigeigenaar.

Door de activiteiten van AXL ontstaat op Twente Airport een bedrijf dat werkgelegenheid biedt voor aanvankelijk 35 FTE en op termijn voor 70 FTE.

AXL maakt deel uit van de streng gereguleerde luchtvaartsector. Om te voldoen aan de (streng) eisen die daarbinnen gelden, doorloopt het toegesneden opleidingstraject. Dat is geen eenmalige exercitie, maar vergt continue aandacht.

Figuur 3. Invulling van de nieuwe inrichting en in het bijzonder de compacteerzone (bron: ADT).

Voor een verdere beschrijving van de voorgenomen ontwikkelingen wordt verwezen naar het hoofddocument bij de aanvraag van de omgevingsvergunning (*RoyalHaskoningDHV, augustus 2015*). In de nu volgende teksten worden de ontwikkelingen in ruimtelijke perspectief toegelicht als opmaat naar de effectenbeoordeling voor flora en fauna (*tekst Eelerwoude*).

Bij de inrichting van het terrein wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande gebouwen en infrastructuur. In hangar 8 zullen de huidige toegangsdeuren worden verwijderd en worden grotere deuren teruggeplaatst. Hangar 9 blijft, op interne aanpassingen na, ongewijzigd. Centraal in het plangebied wordt een compacteerzone gerealiseerd. Hiervoor moet een deel van het aanwezige bos worden gekapt. Dit geldt ook voor het bos en bomen ten behoeve van de aanleg van een aantal nieuwe wegen en paden, in figuur 3 weergegeven door middel van oranje pijlen. Ten aanzien van de buitenverlichting vinden een aantal aanpassingen plaats in verband met werkzaamheden die tussen 07.00 uur en 23.00 uur moeten kunnen plaatsvinden. Het is aannemelijk dat het terrein daardoor meer verlicht wordt dan in de huidige situatie. Ten aanzien van geluid worden geen grote wijzigingen verwacht. Er zijn geluidsberekeningen uitgevoerd waaruit blijkt dat de langtijdige beoordelingsniveaus niet de door de gemeente Enschede vastgestelde norm overschrijden (*RoyalHaskoningDHV, 2015*). Ten aanzien van effecten

op aspecten als luchtkwaliteit, bodem en water wordt verwezen naar het eerder genoemde hoofddocument bij de omgevingsvergunning.

3

NATUURWETGEVING

3.1 Inleiding

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora en faunawet). Met de Flora en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving in het kader van de Flora en faunawet.

3.2 Flora en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora en faunawet is niet alleen van toepassing bij ruimtelijke ontwikkelingen maar ook bij (bestendig) beheer en onderhoud.

3.2.1 Bescherming planten en dieren

De Flora en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- enkele vaatplanten;
- bijna alle zoogdieren;
- alle vogels;
- alle reptielen;
- alle amfibieën;
- enkele vissen;
- enkele ongewervelde (insecten en weekdieren).

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora en faunawet);
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora en faunawet);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora en faunawet);
- vogels;
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd.

3.2.2 Verbodswet

De Flora en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en holen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

Figuur 4 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

3.2.3 Zorgplicht

De Flora en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
Vogels	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 zwaarste beschermingsregime bijlage 1 AMvB bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 4. Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora en faunawet.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een actualiserend veldonderzoek in het voorjaar van 2015, aangevuld met waarnemingen uit ondermeer de monitoring in het kader van de verleende Generieke ontheffing in 2014.

4.1 Bureauonderzoek

In 2010 is een uitgebreid flora- en faunaonderzoek uitgevoerd waarbij behalve Vliegveld Twente ook de deelgebieden Overmaat, Prins Bernhardpark en Zuidkamp zijn onderzocht (*Eelerwoude, 2011*). Op basis van dit onderzoek is aan ADT een Generieke ontheffing Flora en faunawet verleend. Na het basisonderzoek in 2010 heeft Eelerwoude in de periode van 2011 tot en met 2015 diverse werkzaamheden en flora- en faunaonderzoeken uitgevoerd in het kader van diverse ontwikkelingen, activiteiten en evenementen. Hierdoor is een brede gebiedskennis verkregen die is gebruikt bij het opstellen van deze rapportage.

In 2014 heeft in het kader van de eind 2013 verleende Generieke ontheffing een monitoring plaatsgevonden waarbij de noordzijde van het vliegveld is onderzocht op een aantal kritische broedvogels en de aanwezigheid van de das.

Bij het bureauonderzoek is tevens de flora- en faunadatabase van Eelerwoude geraadpleegd waarin diverse waarnemingen in de periode 2010-2015 zijn opgenomen. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd.

4.2 Veldonderzoek

4.2.1 Inleiding

Afhankelijk van de beschermingsstatus van de soort(en) geldt voor flora- en faunaonderzoeken een geldigheidstermijn van 3 tot 5 jaar. Ook is van belang of er binnen het onderzoeksgebied grote wijzigingen zijn opgetreden, waardoor het noodzakelijk is om opnieuw een actueel beeld van de aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten te krijgen.

Hoewel binnen het plangebied van AXL sinds 2010 nauwelijks wijzigingen zijn opgetreden is er toch een actualiserend veldonderzoek uitgevoerd. Dit (veld)onderzoek heeft zich gericht op de groep van strikt beschermde vleermuizen, broedvogels en de das. Deze keuze is gebaseerd op de eerdere onderzoeksresultaten uit 2010 in combinatie met de opgedane gebiedskennis en kennis van de Flora en faunawet.

4.2.2 Expertise

Het actualiserend veldonderzoek in 2015 is uitgevoerd door G. Lubbers (alle soorten), V. de Lenne (broedvogels) en B. Haamberg (broedvogels). Genoemde personen hebben allen een meerjarige ervaring met het uitvoeren van veldonderzoek naar deze soortgroepen en voldoen aan de criteria van een deskundige, die vanuit het Ministerie van Economische Zaken als bevoegd gezag voor de Flora en faunawet aan (veld)onderzoekers wordt gesteld. De heer G. Lubbers is al sinds 2009 bij de ontwikkelingen en het veldonderzoek op het vliegveld betrokken.

4.2.3 Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat op 27 maart 2013 door het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur is geactualiseerd voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek. Daarbij heeft het onderzoek zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen vanwege de geschiktheid van het type bebouwing voor deze soort, en het bekende verspreidingsgebied en op boombewonende soorten als de rosse vleermuis op basis van eerdere waarnemingen. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan eventuele andere vleermuissoorten binnen en direct rond het plangebied.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een Pettersson D100.

Er zijn twee veldbezoeken uitgevoerd in de kraamperiode, een ochtendbezoek op 5 juni en een avondbezoek op 26 juni 2015 en twee avondbezoeken in de baltsperiode (1 en 17 september). De weersomstandigheden tijdens het veldonderzoek waren gunstig.

Datum	Tijd	Periode	Waarnemer(s)	Weersomstandigheden
5 juni 2015	04.15 – 05.00 uur	Kraamperiode	G. Lubbers	12 °C, onbewolkt, geen wind/neerslag
26 juni 2015	21.30 – 23.00 uur	Kraamperiode	G. Lubbers	23°C, onbewolkt, geen wind/neerslag
1 sept. 2015	20.30 – 21.45 uur	Baltsperiode	G. Lubbers	15°C, licht bewolkt, geen wind/neerslag
17 sept. 2015	21.15 – 22.00 uur	Baltsperiode	G. Lubbers	13°C, zwaar bewolkt, windkracht 2, geen neerslag

Tabel 1. Overzicht onderzoeksinspanning veldonderzoek vleermuizen in 2015.

Figuur 5. Hangar 9 (links) en hangar 8 (rechts) tijdens veldbezoek op 26 juni 2015.

4.2.4 Broedvogels

Voor het uitvoeren van broedvogelinventarisaties is op dit moment nog geen onderzoeksprotocol van kracht. Bij broedvogelinventarisaties is gewerkt volgens de methode van uitgebreide territoriumkartering (SOVON 2011). Op 5 juni 2015 is een veldbezoek uitgevoerd waarbij aan de hand van zangwaarnemingen minder algemene broedvogels in en rond het plangebied van AXL zijn geïnventariseerd en alle aanwezige beplantingen en gebouwen zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van nesten van zgn. 'jaarrond-soorten' (hier: roofvogels, huismus, gierzwaluw).

4.2.5 Overige soorten

Op 7 april 2015 is de noordzijde van het vliegveld inclusief het plangebied van AXL te voet doorkruist en onderzocht op de aanwezigheid van sporen van de das (wissels, graafputjes, prenten, burchten etc.). De aandacht richtte zich daarbij vooral op de hekwerken aan de buitenzijde van het vliegveld, maar ook op de bospercelen in verband met de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen (burchten). Tijdens de veldbezoeken naar broedvogels en vleermuizen is tevens aandacht besteed aan de aanwezigheid van andere beschermde soorten, in het bijzonder naar beschermde flora en potentieel leefgebied voor de levendbarende hagedis. Tevens is gelet op de aanwezigheid van soorten als eekhoorn, boommarter en steenmarter.

5

BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de eerder genoemde informatiebronnen. Vervolgens worden de effecten beoordeeld als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

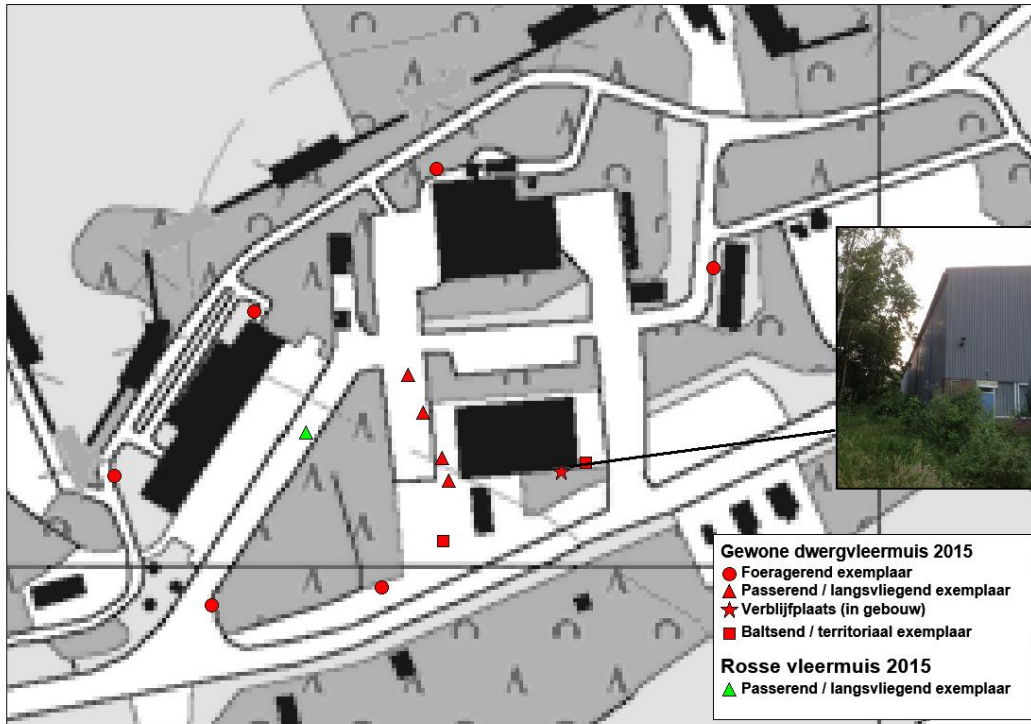
5.2 Vleermuizen

5.2.1 Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldonderzoek in 2015 slechts twee soorten aangetroffen; de gewone dwergvleermuis en de rosse vleermuis. Van de rosse vleermuis werd op 17 september een overvliegend dier waargenomen. Bij de gewone dwergvleermuis gaat het om slechts zeer kleine aantallen van maximaal een vijftal foeragerende dieren. Wel is er in aan de zuidzijde van hangar 8 een verblijfplaats van enkele dieren aangetroffen die hier waarschijnlijk tijdens alle veldbezoeken gebruik van hebben gemaakt. De vleermuizen zwermden tijdens het ochtendbezoek op 5 juni enige tijd rond de hangar en kropen uiteindelijk ter hoogte van de dakgoot het pand in. Tijdens de avondrondes op 26 juni en 1 september werden tenminste twee langs- of uitvliegende dwergvleermuizen waargenomen, gelet op de aanvliegrichting vermoedelijk afkomstig uit deze verblijfplaats. Op 17 september werden rond de verblijfplaats enkele actief baltsende dieren aangetroffen, een indicatie dat de verblijfplaats waarschijnlijk ook wordt gebruikt als paar-, balts- en overwinteringslocatie. Het gaat om een kleine verblijfplaats van maximaal 2 tot 4 dwergvleermuizen.

Ook tijdens het veldonderzoek in 2010 bleek het plangebied al slechts een zeer beperkte functie te hebben als foerageergebied voor zeer kleine aantallen vleermuizen. In 2010 werden er ook enkele passerende laatvliegers en een foeragerende rosse vleermuis en enkele foeragerende ruige dwergvleermuizen waargenomen. In het trafogebouw TRB7, ten noorden van hangar 7 en ruim buiten de begrenzing plangebied is in 2010 een overwinterende gewone grootoorvleermuis vastgesteld.

Samengevat wordt geconcludeerd dat het plangebied AXL voor vleermuizen slechts van zeer geringe betekenis is als foerageergebied en als verblijfplaats (in hangar 8) voor zeer kleine aantallen van de gewone dwergvleermuis.

Figuur 6. Verspreidingskaart met waarnemingen van gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis in 2015. De foto in de inzet geeft de locatie van de aangetroffen verblijfplaats weer.

5.2.2 Analyse en effectenbeoordeling

Alle vleermuissoorten zijn in Nederland beschermd onder de Flora en faunawet en vallen onder tabel 3, het strengste beschermingsregime. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, evenals het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dient ten allen tijde gegarandeerd te blijven.

De gewone dwergvleermuis is de in Nederland meest voorkomende vleermuissoort. De soort komt ook voor in een stedelijke omgeving en past zich relatief eenvoudig aan, aan veranderende omstandigheden in zijn leefgebied. Met de voorgenomen ontwikkelingen worden dan ook geen negatieve effecten op de soort verwacht. De functie van het plangebied als foerageergebied blijft aanwezig en ook op de verblijfplaats worden geen negatieve effecten verwacht. Er vinden geen verbouwingen plaats in hangar 8 die de verblijfplaats kunnen aantasten en ook met de nieuwe activiteiten en werkzaamheden worden geen negatieve effecten op de verblijfplaats verwacht. De gewone dwergvleermuis foerageert ook regelmatig rond buitenverlichting. Met het aanbrengen van (extra) buitenverlichting worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op de functie van het plangebied als foerageergebied of verblijfplaats.

Conclusie: Er worden met de voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden geen negatieve effecten op vleermuizen verwacht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt voor de groep van strikt beschermde vleermuizen niet noodzakelijk geacht.

Figuur 7. Verspreidingskaart met territoria van minder algemene broedvogels in 2014 en 2015.

5.3 Broedvogels

5.3.1 Voorkomen en functie

In en rond het plangebied komen diverse meest algemene broedvogelsoorten voor zoals merel, koolmees, vink, zwartkop en winterkoning. In de opstanden met wat naaldhout komt de goudhaan voor, in de ruigten en bosopslag algemene soorten als grasmus en tuinfluiter. Figuur 7 geeft een overzicht van de territoria van een aantal minder algemene broedvogelsoorten waaronder geelgors, roodborsttapuit, gekraagde roodstaart en houtsnip. In 2014 is in de bosopslag net buiten het plangebied ook een minder algemene soort als spotvogel aangetroffen. Relevant in het kader van de Flora en fauna is de vondst van een horst van buizerd in een bosperceel ten zuiden van hangar 9, in de buurt van de planlocatie. Op 5 juni werden in het nest enkele bedelende jongen gehoord en alarmeerden de oudervogels bij betreding van het bosperceel in de omgeving van de nestlocatie. Andere vogelsoorten die jaarrond gebruik maken van hun verblijfplaats (zgn. 'jaarrond-soorten') zijn niet aangetroffen en worden hier ook niet verwacht. De gebouwen zijn ongeschikt als verblijfplaats voor jaarrond-soorten als huismus en gierzwaluw.

De aangetroffen vogelsoorten en hun aantallen zijn goed vergelijkbaar met de situatie in 2010. Het territorium van de buizerd in 2010 was weliswaar geprojecteerd net buiten het plangebied, maar de nestlocatie kan ook toen al op deze locatie aanwezig zijn geweest. De vrij kritische geelgors ontbrak hier nog in 2010, waarschijnlijk omdat de huidige kapvlakte met bosopslag ten zuiden van de taxibaan toen nog bestond uit dicht opgaand bos. Een andere vrij kritische soort als de braamsluiper werd in 2010 nog wel binnen het plangebied vastgesteld, maar ontbrak in 2014 en 2015.

5.3.2 Analyse en effectenbeoordeling

Binnen en direct rond het plangebied komen diverse broedvogelsoorten voor. Opvallend is de aanwezigheid van een aantal vrij kritische soorten van structuurrijke bosranden en struwelen zoals geelgors, roodborsttapuit en spotvogel (in 2014), allen overigens (net) buiten de ontwikkelingslocatie. Relevant in het kader van de Flora en faunawet is de aanwezigheid van het buizerdhorst, dat zich overigens bevindt in een deel van het bosperceel dat buiten het plangebied valt en ongewijzigd aanwezig blijft. Wel staat aan de noordzijde van het bosperceel een nieuw aan te leggen pad geprojecteerd en wordt een deel van het bosperceel aan de oostzijde gekapt ten behoeve van de aanleg van de Compacteerzone. De locatie van het horst en de directe (bos)omgeving blijft echter gehandhaafd. In hoeverre de voorgenomen ontwikkelingen en de werkzaamheden in de gebruiksfase een (negatief) effect zullen hebben op de functionaliteit van deze verblijfplaats is lastig in te schatten. Vast staat wel dat de soort hier ook nu al voorkomt, en zich blijkbaar weinig aantrekt van allerlei activiteiten die hier nu ook al rond de nestlocatie plaatsvinden. Negatieve effecten op de verblijfplaats van de buizerd kunnen echter niet op voorhand worden uitgesloten. Voor het verstoren van de nestplaats is een ontheffing op de Flora en faunawet noodzakelijk. Voor de buizerd is echter aan de gebiedsontwikkelaar ADT een Generieke ontheffing verleend (*ontheffing FF/75C/2013/0434*). De voorgenomen ontwikkeling van de AXL projectlocatie was bij het opstellen van het Soortmanagementplan, het basisdocument bij de verleende Generieke ontheffing, nog niet bekend, maar past binnen de verleende ontheffing. Voor de ruimtelijke ontwikkelingen aan de noordzijde van het vliegveld is namelijk uitgegaan van een zgn. 'worst case-scenario'. De ontwikkeling van AXL past hierbinnen en zal bovendien aanzienlijk minder impact hebben op aanwezige natuurwaarden en beschermde soorten, dan in de situatie van een worst case-scenario.

Belangrijke voorwaarde bij dit alles is of de gunstige staat van instandhouding (GSvl) van de betreffende soort (buiserd) gegarandeerd blijft en of kan worden voldaan aan de voorwaarden bij de verleende ontheffing. De voorgenomen ontwikkeling zal niet leiden tot aantasting van het foerageergebied van de soort. Wel kan door de ontwikkeling de nestlocatie ongeschikt raken. In en rond het plangebied is en blijft echter voldoende (ouder) bos aanwezig en komen diverse kraaiennesten voor die kunnen dienen als alternatieve, nieuwe broedlocatie. De GSvl is daarmee voldoende gewaarborgd. Wel gelden er een aantal specifieke voorwaarden bij de uitvoering van werkzaamheden ten aanzien van de buizerd. Deze worden in hoofdstuk 6 toegelicht.

Conclusie: Er worden met de voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden, met uitzondering van de nestlocatie van de buizerd, geen negatieve effecten op (broed)vogels verwacht. De ontwikkelingen vallen echter onder de reeds voor de buizerd verleende Generieke ontheffing. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

5.4 Overige beschermde soorten

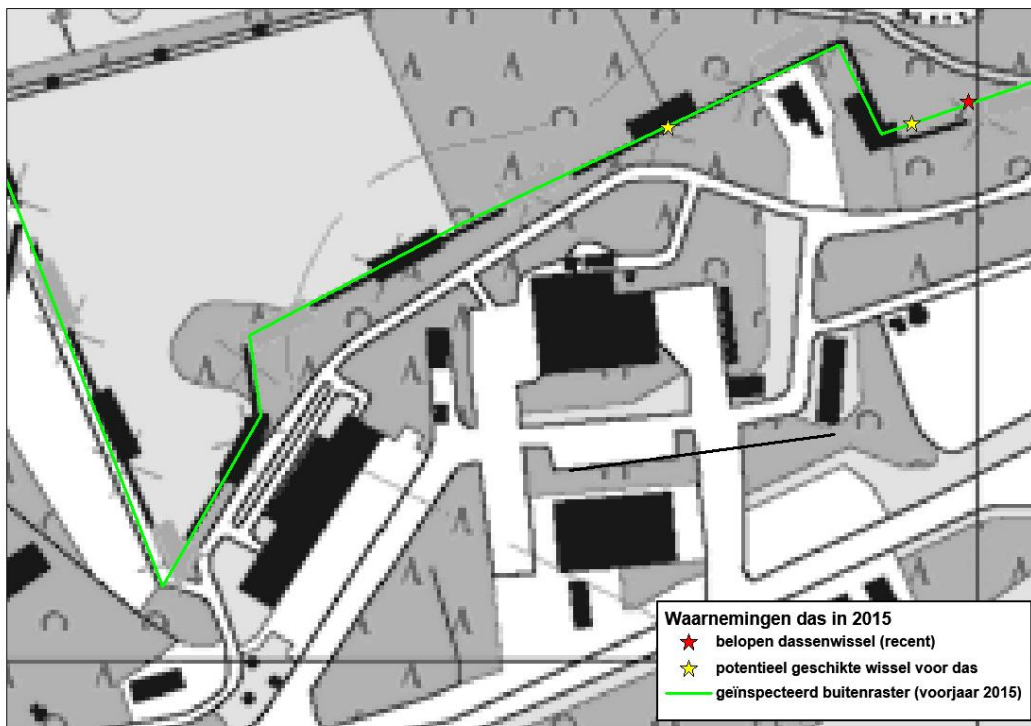
5.4.1 Voorkomen en functie

Flora

Er zijn tijdens het veldonderzoek in 2015 geen beschermde planten aangetroffen binnen het plangebied van AXL. Gelet op de aanwezige terreintypen en de aangetroffen soorten op het vliegveld tijdens het uitgebreide onderzoek in 2010, worden hier ook geen strikt(er) beschermde plantensoorten verwacht.

Reptielen

In en direct rond het plangebied is potentieel leefgebied voor levendbarende hagedis aanwezig, al is de soort zelf alleen in de heideterreintjes op enige afstand van het plangebied aangetroffen. Het potentieel leefgebied binnen het plangebied bestaat uit kapvlaktes met bosopslag en open ruigten in combinatie met de bloemrijke, verschaalde grasbermen. Op de factsheet van de levendbarende hagedis in het Soortmanagementplan wordt het gebied waar de Compacteerzone is geprojecteerd aangemerkt als potentieel leefgebied, als ook de kapvlaktes met bosopslag ten zuiden van het plangebied (*Eelerwoude, 2011*).

Figuur 8. Kaart met waarnemingen van das in voorjaar 2015.

Das, boommarter, eekhoorn en steenmarter

De das breidt zich in Twente en ook rond het vliegveld sterk uit. Begin 2015 is een bewoonde dassenburcht ontdekt bij de Lonnekerberg net binnen de begrenzing van het vliegveld. Tijdens een uitgebreide en gerichte inventarisatie van de das dit voorjaar is er

ook aan de noordwestzijde van het vliegveld een onregelmatig gebruikte (bij)burcht vastgesteld. Ook zijn er op diverse plaatsen belopen dassenwissels vastgesteld, als ook een aantal wissels die qua maatvoering en ligging potentieel geschikt zijn voor dassen. Er zijn geen verblijfplaatsen binnen het plangebied aangetroffen. Wel is er op enige afstand aan de noordoost zijde van het plangebied in het buitenraster van het vliegveld een recent belopen dassenwissel vastgesteld, alsmede twee potentieel voor das geschikte wissels in deze omgeving. Figuur 8 geeft een overzicht van de situatie rond het plangebied van AXL. Gelet op het ontbreken van sporen van de das kan worden uitgesloten dat het plangebied van AXL een functie heeft voor de soort, ook niet als foerageergebied.

Een andere soort die op diverse plaatsen in de natuurterreinen van 't Holthuis en de Lonnekerberg is waargenomen is de boommarter. Of er hier sprake is van een werkelijke vestiging of zelfs toename van de soort is onduidelijk. Mogelijk ligt de oorzaak in het feit dat er nu onderzoek gedaan wordt met behulp van cameravallen wat de trefkans bij deze soort aanzienlijk vergroot. Binnen het plangebied van AXL is extra aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid van deze kritische en strikt beschermde soort. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat de soort hier voorkomt of dat er mogelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn. Daarbij komt dat de soort, anders dan de steenmarter, de aanwezigheid van mensen en menselijke activiteiten vaak mijdt. Gelet op alle verstorende activiteiten en het ontbreken van ouder bos is aanwezigheid van de boommarter daarom niet waarschijnlijk.

In 2010 zijn in en rond de Druiventros net ten westen van het plangebied enkele eekhoorns waargenomen. Het plangebied van AXL vormt in potentie een geschikt leefgebied voor de eekhoorn. Met name in de aanwezige naaldbomen kunnen nesten van eekhoorn aanwezig zijn, al zijn deze tijdens het veldonderzoek in 2015 niet aangetroffen.

De steenmarter komt op diverse plaatsen op het vliegveld voor en zal ongetwijfeld ook van het plangebied van AXL gebruik maken om hier te foerageren. In 2010 is de steenmarter waargenomen in de omgeving van de eerder genoemde Druiventros. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat de soort op dit moment verblijfplaatsen heeft in de betreffende hangars of bijgebouwen in de omgeving. Aanwezigheid van verblijfplaatsen hier is minder waarschijnlijk gelet op het intensieve gebruik van de panden en diverse activiteiten en de daarmee gepaard gaande verstoring. In de omliggende boselementen zijn ook geen verblijfplaatsen in bijvoorbeeld takkenhopen of hopen vastgesteld.

Restgroep

Met betrekking tot de groep van overige, nog niet eerder in dit rapport genoemde beschermde soorten is het niet waarschijnlijk dat er strikt(er) beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen of dat het plangebied voor deze groep van soorten een (belangrijke) functie vervult. Het gaat om veelal kritische soorten die voorkomen in specifieke biotopen zoals hoogveen, laagveen of in waterelementen. Biotopen die binnen het plangebied ontbreken. Het gaat om ondermeer vissen, amfibieën, weekdieren en een aantal ongewervelden. Wel zullen er in en rond het plangebied een aantal licht

beschermde en doorgaans algemeen voorkomende soorten voorkomen zoals bruine kikker, gewone pad, bosmuis, rosse woelmuis, ree en egel.

5.4.2 Analyse en effectenbeoordeling

De realisatie van de geplande Compacteerzone zal ten koste gaan van een klein deel van het potentiële leefgebied van levendbarende hagedis. Het potentiële leefgebied wordt weergegeven op de Factsheet van de soort in het Soortmanagementplan. In het kader van de eerder genoemde worst case-benadering is het verlies aan leefgebied hier meegenomen in de berekening van de natuurcompensatie binnen de Nieuwe EHS. Wel kunnen nog mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn, zoals beschreven in het Soortmanagementplan en de voorwaarden in de Generieke ontheffing. Zo wordt er bijvoorbeeld niet gewerkt in het overwinteringsbiotoop van de soort in steen- en bladhopen, takkenrillen en holten in de bodem, in de periode van november tot en met februari. Het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht omdat gebruik kan worden gemaakt van de reeds verleende Generieke ontheffing.

Aanwezigheid van de eekhoorn en steenmarter in het plangebied is waarschijnlijk. Verblijfplaatsen van deze soorten zijn echter niet aangetroffen. Van negatieve effecten op verblijfplaatsen of het functionele leefgebied van beide soorten is geen sprake. Na de planrealisatie en in de gebruiksfase is en blijft voldoende geschikt leefgebied voor eekhoorn en steenmarter voorhanden. Aandachtspunt is wel de mogelijke aanwezigheid van eekhoornnesten bij de kap van bomen en bos. Deze bestaat uit een gerichte inspectie naar nesten kort voor kap en het uitvoeren van de kap buiten de voortplantingsperiode van eekhoorn. Voor de eekhoorn is geen (Generieke) ontheffing verleend omdat werkzaamheden kunnen plaatsvinden buiten de periode waarin de nesten in gebruik zijn (*uit: Generieke ontheffing*). De nesten zijn doorgaans niet in gebruik in de periode juli tot en met november. Voor de steenmarter is wel een Generieke ontheffing verleend.

Het plangebied heeft op dit moment geen functie als leefgebied voor de das of boommarter. Het aanvragen van een ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen wordt daarom niet noodzakelijk geacht. Gelet op het feit dat verkeer een belangrijke doodsoorzaak vormt voor de das, kan het noodzakelijk zijn om bij een verdere toename van de soort, waarbij het plangebied mogelijk een functie krijgt als migratie- of foerageergebied, maatregelen te treffen, bij voorbeeld in de vorm van daswerende rasters. Vooralsnog zijn dit soort maatregelen echter nog niet noodzakelijk.

Voor de resterende groep van strikt(er) beschermde soorten heeft het plangebied geen (bijzondere) functie. Een beoordeling van effecten is niet aan de orde. Op de groep van licht beschermde soorten zoals de genoemde bruine kikker, bosmuis en egel hebben de ontwikkelingen naar verwachting niet of nauwelijks effect, ook niet in de gebruiksfase.

Conclusie: De voorgenomen ontwikkelingen kunnen leiden tot een afname van potentieel leefgebied van levenbarende hagedis. Natuurcompensatie voor deze soort vindt reeds plaats in de Nieuwe EHS. De ontwikkelingen, tot zover ontheffingsplichtig, vallen voor deze soort onder de reeds verleende Generieke ontheffing. Op andere strikt(er) beschermde soorten, in het bijzonder op eekhoorn, steenmarter en das, worden geen negatieve effecten verwacht. De noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan orde. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

6

CONCLUSIES EN ADVIES

6.1 Strikt(er) beschermde soorten en ontheffingsplicht

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied van AXL kan leiden tot verstoring van de verblijfplaats (horst) van buizerd. De realisatie van de Compacteerzone gaat ten koste van potentieel leefgebied van levendbarende hagedis. Beide soorten vallen onder de aan de gebiedsontwikkelaar ADT verleende Generieke ontheffing. Het aanvragen van een ontheffing Flora en faunawet wordt om die reden niet noodzakelijk geacht. Wel gelden bij deze ontheffing een aantal voorwaarden. Natuurcompensatie, tot zover relevant en noodzakelijk, vindt plaats binnen de Nieuwe EHS aan de zuidzijde van het vliegveld. Een en ander conform de planuitwerking en voorwaarden uit het Soortmanagementplan, dat de basis vormt van de Generieke ontheffingsaanvraag.

6.2 Mitigerende maatregelen noodzakelijk

Om gebruik te kunnen maken van de verleende Generieke ontheffing wordt gewerkt conform de voorwaarden uit het Soortmanagementplan (incl. het Uitvoeringsprotocol) en de Generieke ontheffing. Dit betekent bijvoorbeeld dat er geen versturende werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden en dat bij werkzaamheden zoals de kap van bos of bomen, vooraf door een ter zake kundige een veldinspectie wordt uitgevoerd. Specifieke aandacht gaat uit naar de mogelijke aanwezigheid van eekhoornnesten in te kappen bomen.

6.3 Conclusie

Op basis van het voorgaande wordt geconcludeerd dat de Flora en faunawet de uitvoerbaarheid van de voorgenomen plannen en ontwikkelingen binnen en direct rond het plangebied van AXL niet in de weg staat. Voor de (mogelijke) verstoring van een verblijfplaats van buizerd en het verwijderen van het potentieel leefgebied (ruigten) van levendbarende hagedis wordt, indien dit noodzakelijk blijkt, gebruik gemaakt van de aan ADT verleende Generieke ontheffing (FF/75C/2013/0434).

6.4 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende onderzoeksrichtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2. Structurele wijzigingen of aanpassingen in de planontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

LITERATUURLIJST

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora en faunawet.*

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora en faunawet ruimtelijk ingrepen.*

Eelerwoude, juni 2011. *Onderzoek Flora en faunawet Luchthaven Twente.* Eelerwoude, Goor.

Eelerwoude, december 2013. *Soortmanagementplan Luchthaven Twente (incl. Uitvoeringsprotocol).* Eelerwoude, Goor.

Eelerwoude, februari 2015. *Monitoring Soortmanagementplan Luchthaven Twente 2014.* Eelerwoude, Goor.

Koninklijke Vermande, 1999-2007. *Planten en dieren, Flora en faunawet, band 1, 2, 3 en 4,* SDU Uitgeverij, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004. *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora en faunawet en enkele andere wijzigingen,* Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 12 november 2014. *Toekenning ontheffing Ruimtelijke ingrepen (ontheffing FF/75C/2013/0434).* Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Den Haag.

Royal HaskoningDHV, 17 augustus 2015. Hoofddocument aanvraag omgevingsvergunning AXL Twente – Bijlage M1.0 bij het OLO.